

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 220
אלול תשע"ט

דרשת הרב בחשיבות ההמחשה בלימוד עירובין

המעמד נפתח בסדר לימוד, עם חוברת מיוחדת שיצאה לאור לרגל האירוע, ובה נדפסו דברי המשנ"ב הנוגעים בזמנינו, עם פרקי הלכות מסודרות, הכוללות את יסודי ההלכות הנצרכות לעשיית עירוב בזמנינו, עם הסבר המתאים גם לאלו שעדיין לא למדו כלל את הנושא, ועם שאלות מאתגרות גם למי שכבר למד ושינן את ההלכות

לאחר מכן הגיעו רבני הישוב להשתתף בשיעור, הגאון רבי שלמה פולק שליט"א מסר את ברכתו, ובנו הרב החדש שליט"א נשא דברים בגודל המעלה של ההמחשה בהלכות עירובין, שהג"ר משה אנגלרד מביא לנו. והביא ממעשה המסופר בגמרא [עירובין דף יא:]: שרבי יהושע הלך ללמוד תורה אצל רבי יוחנן, ומצאו יושב בין האילנות, ורצה לשאול אותו שאלה בהלכות צורת הפתח מאילנות, ולשם כך מתח זמורה על האילנות ושאל. וצריך ביאור מדוע רבי יהושע מתח זמורה והדגים את שאלתו לרבי יוחנן הגדול בהבנת ההלכה, האם לא היה יכול להסביר את שאלתו בדברים.

אלא הביאור הוא שבנושאים של עירובין חשוב מאוד להדגים את הדברים, ולא רק בשביל להבין את הנאמר, אלא שע"ז מבחינים בשינויים שגורמים שינוי בהלכה. ולכן אע"פ שר' יוחנן

היה מבין את שאלתו, אבל כשמותח את הזמורה שם לב להלכות נוספות, והשאלה תכלול גם את הפרטים הנוספים. [א.ה. לדוגמא, לא קל למתוח זמורה שתשמש כמו חוט מאילן לאילן, (תלוי אם היא רכה או יבשה), וכאשר

מותח את הזמורה על האילנות, מתעורר לחשוב גם על דין המתיחה, כמה צריך למתוח, האם צריך עד כדי שתעמוד ברוח מצויה, וזה אפשרי. ומה הדין לחבר כמה זמורות יחד. דברים אלו לא התבארו בגמ', וכמובן אי אפשר להוכיח מכך שום הלכה, אבל בשעת מעשה יתכן שע"י ההמחשה אמר לו ר"י גם כמה למתוח, או שר' יהושע לבד פסק את דינו בענין זה. ועכ"פ ע"י ההמחשה שמים לב לברר גם שאלות נוספות]. וזה דבר מיוחד בעירובין יותר משאר דברים, שצריך ללמוד את ההלכות עם המחשה.

לכן כאן המקום להכיר טובה לר' משה שטורח ומתמסר הרבה להנחיל את לימוד הלכות עירובין עם המחשות, עם העלונים הנפלאים שנקראים "תיקוני עירובין", ועם מצגת של תמונות

לא קיבלתי את העלון, למה לא הגיע לבית הכנסת, נשמעו תלונות מבין הציבור. נכון, לצערנו שבוע אחד לא יצא הגליון, בעקבות העומס שהיה במערכת. אבל התגובות המצפות לקבלת הגליון, נסכו בנו עוד כוחות להתמודד ולעשות בס"ד, לערוך עוד ועוד הלכות ופתרונות מתוך הפעילות הרחבה של "מוקד העירוב בארץ הקודש".

לאחר תקופה קצרה של ימי בין הזמנים, רצינו לערוך סיקור קצר על הדברים שנעשו ע"י מוקד העירוב בזמן קצר זה, לשתף את הציבור שתומך ומעודד הרבה את הפעילות והעשייה שלנו. והנה כשנגשנו אל המלאכה גילינו שהיא ארוכה מאוד, עד אשר גליון או שנים לא יוכלו להכיל את הדברים, אפילו אם נכתוב אותם בקצרה.

אלא שלא עלינו המלאכה לגמור, מכל נושא יש מה להחכים, יש מה ללמוד. יש סיפורים שמובאים כאן שנועדו ללמד הלכות חדשות, ויש סיפורים שנועדו להמחיש הלכות ידועות המתקיימות בצורות שונות, יש דברים שנועדו לחזק את הזהירות בטלטול במקום שאינו נעשה כראוי, ויש דברים שמלמדים כיצד לעשות עירוב נכון. ועוד מגוון רחב של נושאים, שמכל דבר נוכל ללמוד דבר חשוב. וא"כ נביא כאן כמה דברים, מתוך המגוון הרחב של הנושאים. וא"י"ה יבואו מהם עוד בגליונות הבאים.

יום העיון המיוחד במושב "בית חלקיה"

בתחילת ימי בין הזמנים, נערך ע"י "מוקד העירוב", בשיתוף עם מערכת הכשרות "שארית ישראל", יום עיון מיוחד ללימוד הלכות עירובין הלכה למעשה, בבית הכנסת המרכזי במושב "בית חלקיה", עם סיור בעמודי העירוב ברחבי המושב. החל משעות הצהריים נהרו אברכים ובחורים מכל רחבי הארץ, מערי המרכז, וגם מצפת ומאופקים, התקבצו במושב בית חלקיה, ובית המדרש הגדול התמלא במבקשי תורה, המבקשים ללמוד על מנת לקיים.

הציבור שהתאסף היה מגוון מאוד, ובסייעתא דשמיא התאמנו את הלימוד והשיעור והסיוע בצורה המתאימה לכולם, מתוך התחשבות בכל החוגים והגילאים, וכולם רכשו בתוך שעות ספורות ידע עצום ונחוץ, שבעז"ה יסייע בידם כל חייהם, לשמור את ההלכות ולקיימם.

אנו מודים בזאת לרבני הישוב, גבאי בית הכנסת, ואנשי הועד, שקיבלו אותנו בשמחה, ונתנו לנו את האפשרויות לערוך את יום העיון הגדול במחיצתם.

דרשת הרב בחשיבות ההמחשה בעירובין

האברכים בלימוד עירובין בסיוור במושב

יום העיון ללימוד הלכות עירובין למעשה

"שומרי מצוותיה ינחלו ליום שכולו שבת"

ובפרט כעת שהביא לכאן ציבור גדול כ"כ של אברכים ובחורים, שהולכים לסייר ולהמחיש עוד יותר את ההלכה. וסיים בברכה מרובה, שיזכה הג"ר משה להמשיך להרבות עוד שיעורים, ולהעמיד תלמידים בקיאים בהלכה ובקיומה.

שיעור מתומצת בליווי מצגת וסיוור בשטח

לאחר דרשת הרב, התחיל שיעור מקיף בהלכות המצוות בזמנינו, כולל דיני ארבע רשויות, מהי רשות הרבים ומה הם הפתרונות הנעשים כיום לנושא זה, איזה בעיה מיוחדת קיימת בירושלים, ובכביש ז'בוטינסקי בבני ברק. וכן עסקו בדינים של העמודים והחוטים בזמנינו, ומה הכללים של דיני עומד מרובה, ובקרבן זוית. ועוד עשרות פרטי הלכה שהובהרו בצורה מרתקת ומובנת, שגם מי שלא למד עדיין דיני עירובין, הקשיב והבין, וגם אלו שלמדו את כל המסכת רכשו כאן ידע חדש ומעניין.

אחרי השיעור יצאו לסיור בשטח הישוב, ונכנסו בשדות הקצורות, למדוד את צורת העמודים, ואת החיבור של העמודים לגדרות מבפנים ומבחוץ. במהלך הסיור הודגם קשירת חוט באמצעות מוט טלסקופי, ללא טיפוס על העמוד. וכן צורת מתיחת החוט ברמה שלא יתנדנד ברוח.

בשלב האחרון ניגשו יחד אל חצר של אחד מהתושבים, ומדדו את הגדרות, האם הם כשרות ומה צריך לעשות כדי לתקנם. האברכים והבחורים השתתפו בעשייה, וגילו פתרונות יצירתיים להכשיר את העירוב, ור' משה הדריך אותם בכל שאלה מה טוב ומה אינו כשר, עד שתוך זמן קצר השלימו את עשיית העירוב לחצר.

המשתתפים יצאו עם ידע מקיף ורחב, מוחשי ומעשי, ובכל מקום אנשים מספרים על התועלת שהפיקו ב"סיוור בית חלקיה" מהלימוד המעשי בתנאי שטח אלו. ומחכים להשתתף בכינוס הבא של מוקד העירוב.

סיוור עשיית עירובים בחצרות פרטיות

בתחילת ימי בין הזמנים, נערכו גם סיוורים ברמה גבוהה, של הדגמה מעשית כיצד להכשיר חצר ע"י דיני עומד מרובה, ודיני פי תקרה, ומתי צריכים לעשות צורת הפתח, עם לימוד פרקטי ועצות לעשיית לחיים. הסיור נערך בשלשה פעמים, והשתתפו בו קבוצות אברכים, שרובם ממשותפי השיעורים של "מוקד העירוב".

סיוור זה נועד בעיקר ליודעי ההלכות, על מנת לחדד את הידיעות בעשיית שימוש למעשה, וכן להוסיף עליהם את הדברים המתעוררים רק בחישוב ההלכה למעשה.

האברכים יצאו בהתפעלות מהחישוב המשולב של כל ההלכות יחד, עד ההכרעה למעשה בנתינת פסק הכשרות לחצר. ומהקניית הידע בהמחשה מעשית, ובהסברה ברורה וקולעת לכל דין ולכל בעיה. וביקשו שנערוך עוד הדגמות כאלו, על מנת לרכוש את הידע ההלכתי כראוי.

בדיקת העירוב השכונתי בתל אביב

בשכונת קרית הרי"ם לוי בתל אביב, המשתייכת לחסידי גור, עשו לפני שנים רבות עירוב נפרד לשכונה, כדי שלא יצטרכו להסתמך על ההיקף הגדול של כל העיר, ויהיה אפשר להדר בו יותר. בתוך השכונה יש רחוב אחד, רח' הדף היומי, שבו מתרכזים המשפחות החרדיות, והוא כביש ללא מוצא, וא"כ אין בו רשות הרבים, משום שאינו מפולש ועשו לו עירוב בפני עצמו, וביקשו ממוקד העירוב לבוא ולראות אם העירוב עומד בהידור הראוי, או שיש דברים שכדאי לתקן.

כאשר הגיע בודק של מוקד העירוב, עברו על כל החוטים והלחיים, ובדקו שהלחיים נמצאים מתחת החוטים. במהלך הבדיקה התגלה מקום אחד שהיתה גדר גבוהה והיא התמוטטה

ונפלה. והרב האחראי הגיע לשם ביום שישי ועמל הרבה להעמיד אותה לפני שבת. הרב הודה לבודק של המוקד על העזרה והיעוץ שהוא נותן לעירובים ולכל החוגים, ובירכו שימשיך להצליח בס"ד בכל הארץ.

דין רשות הרבים ברחוב שמגיע לשביל צר

במהלך הבדיקה שאל האחראי האם אפשר לומר שאין ברחוב הזה דין רשות הרבים, כיון שהרחוב הזה ללא מוצא, וא"כ העירוב יועיל לפי כל השיטות, דהיינו גם לשיטת השו"ע והראשונים שכל רחוב הוא רשות הרבים אפילו שאין בו שישים ריבוא, ונקטו גדולי ההוראה שלדעת השו"ע הרחובות בערים שלנו הם רה"ר למרות שהם מסתובבים, כמואר

במק"א ואכמ"ל, בכל זאת ברחוב ללא מוצא, הוא אינו מפולש, וחסר לו את אחד מהתנאים של רשות הרבים [המבוארים בשו"ע סי' שמ"ה ס"ז], וא"כ אפשר לעשות לו עירוב ללא חשש רה"ר.

אלא שיש לציין דבר מצוי, שמעורר שאלה בענין זה, ויש בו נפק"מ להרבה מקומות אחרים. בסוף רחוב הדף היומי יש שביל למעבר להולכי רגל, שבו הולכים אל הרחובות הסמוכים שהם מפולשים, וא"כ לכאורה דרך השביל הזה גם הרחוב הפנימי נעשה מפולש. אבל יש לצדד להתיי, משום שהשביל ברובו אינו רחב ט"ז אמות, והוא לא יכול להיחשב רה"ר, וממילא אין לרחוב פילוש של רה"ר דרך השביל, ושוב הרי הרחוב נחשב כמסתיים ללא רה"ר.

בדבר זה נחלקו רבני העירובים בזמנינו, יש אומרים שכיון שהמעבר בסוף הרחוב הוא דרך השביל, א"כ גם אם אין שביל ט"ז אמות הרי זה כרשות הרבים המתקצרת, שכתב השו"ע (סי' שמ"ה ס"ח) שם אם אין בקטע מסוים רחוב ט"ז אמות, נחשב לרשות הרבים גם במקום המתקצר. ויש אומרים שרק אם השביל היה ממשיך את הרחוב לאורכו היה לו דין רשות הרבים המתקצרת, אבל אם הוא בזוית שונה דהיינו לרחבו של הרחוב, דנים אותו לעצמו, שאם אין בו ט"ז אמות, אין לו דין רשות הרבים, וממילא בנידון דידן לא יהיה לרחוב הפנימי דין רשות הרבים, ויהיה אפשר שהעירוב הפנימי שאינו כולל את רחוב הצנחנים יהיה מהודר גם לדעת השו"ע והראשונים שסוברים שאין צורך בשישים ריבוא.

סיוור בעירוב השכונתי של קרית צאנו

בימי בין הזמנים התקיים סיוור מודרך לאברכים ובחורים בעירוב השכונתי של קרית צאנו בנתניה. מדובר באחד מהעירובים

השכונתיים הוותיקים שהוקמו בארץ, והעירוב עבר התחדשות יפה בשנים האחרונות, וגם הרחיבו אותו לאחרונה, לאחר שהעיריה עשתה גינה וטיילת לכיוון הים, והרבה אנשים היו הולכים אליה בשבת, לכן האחראי המסור הג"ר דוד שליט"א, דאג לצרף גם את המקום הזה לעירוב השכונתי. וזה הוסיף גם הידור נוסף, שע"י יש עוד חלק גדול של ההיקף הבנוי ממחיצות ממש, ולא רק צורת הפתח.

בכל זאת יש לציין שהעירוב אינו יורד לשפת הים, ומי שיורד לחוף יוצא מחוץ לעירוב, [וגם העירוב העירוני אינו כולל את החוף], ואסור לטלטל שם כלל. פעמים רבות מתקשרים אנשים לבקש שנתריע על הדבר, כי הם רואים הרבה שמחמת חוסר מודעות נכשלים בטלטול במקום הזה. וכבר כתבנו על כך, אלא שהבעיה טמונה גם בחוסר מודעות לענין העירוב בכלל, שיש

השכונתיים הוותיקים שהוקמו בארץ, והעירוב עבר התחדשות יפה בשנים האחרונות, וגם הרחיבו אותו לאחרונה, לאחר שהעיריה עשתה גינה וטיילת לכיוון הים, והרבה אנשים היו הולכים אליה בשבת, לכן האחראי המסור הג"ר דוד שליט"א, דאג לצרף גם את המקום הזה לעירוב השכונתי. וזה הוסיף גם הידור נוסף, שע"י יש עוד חלק גדול של ההיקף הבנוי ממחיצות ממש, ולא רק צורת הפתח.

בכל זאת יש לציין שהעירוב אינו יורד לשפת הים, ומי שיורד לחוף יוצא מחוץ לעירוב, [וגם העירוב העירוני אינו כולל את החוף], ואסור לטלטל שם כלל. פעמים רבות מתקשרים אנשים לבקש שנתריע על הדבר, כי הם רואים הרבה שמחמת חוסר מודעות נכשלים בטלטול במקום הזה. וכבר כתבנו על כך, אלא שהבעיה טמונה גם בחוסר מודעות לענין העירוב בכלל, שיש

למעשה איננו מורים כן לשאר מקומות, כיון שיש בזה קושי גדול בקשירת החוט, שאי אפשר להרימו בעזרת מקל ארוך [מוט טלסקופי]. אלא צריך לטפס על העמוד כדי לקשור כל חוט שנקרע. וכן החוט יכול לברוח לקצה של העמוד, וצריך על כך השגחה מיוחדת. אלא שמוקד העירוב מסייע לכל ציבור לפעול ולהדר בהתאם להוראת רבותיו, ולכן לגבי שכונה זו, שיש לה הוראה מיוחדת מרביתה, המוקד סייע לה למצוא את הדרך הטובה לפי הלכותיה.

בדיקת העירובים בישובים, יחד עם האחראים המסודרים

במחלקת בדיקת הישובים ברחבי הארץ, נבדקו בימי בין הזמנים כמה ישובים המבוקשים גם ע"י הציבור החרדי שמתארח בהם. ביניהם היה אחד מהישובים באזור המרכז, שחידשו אותו לאחרונה ועשו בו כמה עשרות עמודים חדשים. כמו כן הוכנס מפקח חדש שבקי במלאכתו ויודע את ההלכות. הבודק של מוקד

העירוב הגיע למקום יחד עם האחראי, ועבר לראות את ההשקעה הגדולה, ועד כמה מצליחים להתגבר על הבעיה שהעמודים מתעקמים.

בין הדברים היה מקום אחד שצמחו קני סוף גדולים סביב לעמוד, עד כדי שהסתירו את העמוד, ורק ראשו ביצבץ מעליהם. נשאלת השאלה איזה בעיה יש בדבר זה.

הבעיות ההלכתיות בקני סוף סביב העמוד

והנה בעירובים ברמה שכונתי, יקפידו על כך מכמה סיבות. א. הקנים יוצרים מחיצה מתחת החוט, ולענין זה אפילו אם הקנים מגיעים רק לגובה י' טפחים, זה כבר לא טוב. ב. אם הקנים מקיפים את העמוד מכל הצדדים שלו, יוצא שהוא מוקף במחיצה מד' רוחות, ואז הבעיה יותר חמורה, שיש לדמותו למש"כ המשנ"ב בעמוד הנמצא בחצר המוקף מד' רוחות, שאינו כשר כלל. ויש לעיין אם יש חילוק בין מחיצת גדר למחיצת צמחים כשהם

קבועים, ואכמ"ל. ג. אם הקנים צמודים לעמוד או הלחי, יש חוששים משום דין פתחי שימאי. ובזה אפילו גובה ג' טפחים יכול לעשות בעיה, אמנם יש עוד פרטים בזה לפי הענין.

אבל בעירוב של הישוב, מקילים בהרבה דברים, מחמת גודל המלאכה, וקושי האפשרויות בשטחי האדמה, אבל באופן שהקנים גדלו כל כך, יש בעיה נוספת שגם בישובים חייבים להקפיד עליה, כיון שהקנים מגיעים לחוט, והם מנדנדים אותו, והנה באופן שהקנים מנדנדים רק בשעת הרוח, יש בה מחלוקת באחרונים, אבל יש מצב יותר גרוע, שהקנים וענפי עצים נוגעים בחוט ומזיזים אותו כל הזמן לצד, ובפרט כשנוצר שינוי זווית בחוט. לכן חייבים לגזום את כל הענפים הקרובים לחוט, וק"ו את אלו שנוגעים בו.

מיד כשראו את הקנים שגדלו לגובה כה רב, יצא האחראי לטפל בהם ולהסירם, הבודק של המוקד הצטרף למלאכה, ותוך דקות ספורות פינו את הקנים מכל סביבות העמוד.

דבר כעין זה נתגלה גם בבדיקה אחרת שנערכה בימי בין הזמנים בישוב שכולו מוקף גדר, והיה בו רק מאתיים מטרים שהורידו את הגדר כדי להוסיף עוד שכונה, ובפתח הזה עשו חמשה צורות הפתח. במצב כזה היה מסתבר שלא תהיה בעיה, אבל המקרה שלפנינו מלמד שאפילו בעירובים כאלו יכול להיות בעיה, וגם מקומות כאלו צריכים שיהיה מומחה שיוודע לשים לב להקפיד על ההלכות כראוי. בצורת הפתח שהתחברה לגדר, היה

אנשים שחושבים שגם אם אומרים שאין עירוב, הם מהמקילים שמותר לטלטל. ולא יודעים את הדבר הבסיסי ביותר, שלא שייך להקל אלא במקום שיש עירוב, אבל במקום שאין עירוב, או שהעירוב אינו מפקח ומתוקן, זה לא נושא של קולא, אלא אחד מאיסורי חילול שבת. על כן אנו מעוררים לקיים את חלקנו במצוה, ונותנים לציבור להשתתף בתפקיד, וללמד עוד ועוד אנשים ונשים, שידעו שידעת העירוב נוגעת גם להם, לפחות לדעת לא לצאת ממקום העירוב. ויהיה רצון שע"י תרבה הדעת, ונזכה כולנו לקיים כהלכה.

הסבר על צורת ראשי העמודים המיוחדת לצאנו

במהלך הסיוור הסברנו את חיבור המחיצות ועמודי העירוב שנמצאים לאורך שפת הים וגבולות העירוב, והיו בהם הרבה דברים מעניינים. המשתתפים שאלו וחקרו את ההלכות ואת המעולות של כל דבר, וציינו שהם רכשו ידע גדול מאוד, בתוך שעה אחת.

אחד מהדברים המיוחדים הוא, צורת ראשי העמודים, שאינו דומה למקומות אחרים בארץ. בכל הארץ עושים היום צורת V בראש כל עמוד, והחוט שוכב בתוכו בין שני המקלות, וכך אנו יכולים בקלות להלביש אותו מעל ראש העמוד. לעומת זאת בשכונת צאנו עשו מעל הוי הרגיל עוד ברזל ששוכב וסוגר מעליו, והחוט אינו בתוך הוי, אלא יושב מעליו, מעל הברזל השוכב (ראה בתמונה). המשתתפים שאלו מהיכן המקור לדבר הזה, ומה הסיבה לכך, והמדריך של מוקד העירוב נענה להסביר את השתלשלות הדברים.

יסוד הענין מתחיל בשאלה שרמוזה בדברי המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ד), לאחר שהביא את דברי הפמ"ג שאם חקק בעמוד חריץ, והניח את חוט העירוב תוך החריץ, אינו כשר, משום שהחוט שהוא המשקוף, אינו נמצא מעל ראש העמוד, כי העמוד ממשיך [בצידי החוט] ועולה מעל גובה החוט. וא"כ נשאלת השאלה כאשר יש מסמר בראש העמוד וקושרים את החוט מסביב למסמר, א"כ העמוד ממשיך מעל גובה החוט, וגם זה יהיה פסול. וכתב המשנ"ב שאין במסמר בעיה, "דהא מונח מלמעלה נגד הקנה". וביאור כוונתו שהמסמר אינו המשך של העמוד, [וי"ל מחמת שניכר שנעשה רק לקשירת החוט, וכעין סברת המשנ"ב בחקק מעט, או משום שהצד הפונה לחלל הפתח אין לו המשך, והמסמר נמצא במרכז העמוד, ואכמ"ל]. לכן למרות שהמסמר יותר גבוה מהחוט, אין בזה חסרון של צורת הפתח מן הצד. ולפ"ז ה"ה בצורה מקובלת בזמנינו, צורת V, שהיא בעצם שני מסמרים, אין שום בעיה שהחוט יושב בין המסמרים, כי הוא מעל גבי העמוד, והמסמרים אינם המשך לעמוד.

אבל האחראי על העירוב קיבל מיודעי דבר, שמרן האדמו"ר מצאנו השפע חיים זצ"ל לא היתה דעתו נוחה מהחילוק הנ"ל, והוא רצה שהחוט ישב מעל המסמר, או מעל העמוד ללא מסמר. ולכן הוא חיפש פתרון איך אפשר לקשור חוט מעל מסמר. לפני כמה שנים הוא היה עושה טבעת עולה, וקושר את החוט מעל הצד העליון שלה. אלא שזה הי קשה להכניס את החוט, ובעיקר משום שהחוט היה מחליק למטה, מכיון שהברזל מעוגל. לפני כשלש שנים היה שם הבודק של מוקד העירוב, והמציא לאחראי לעשות פתרון טוב, לקחת את הראשים הרגילים, ולעשות להם ברזל ישר שוכב מעל ראשי המסמרים, ואז החוט יישב יפה על ברזל ישר, וגם יהיה מה שיחזיק אותו טוב. האחראי קיבל את הרעיון, ומוקד העירוב עשה את העמודים הראשונים, ואח"כ האחראי דאג להחליף את רוב העמודים לראשים בסגנון זה, כפי שאנו מוצאים שם כיום.

ענף של עץ שתפס את החוט, והיזז אותו לצד באופן הניכר לעין. הענין עבר אל העוסקים בענין, שיגזמו את הענף לפני שבת.

סיור בעירוב העירוני לאורך רחוב זבוטינסקי בבני ברק

בסיור מיוחד שנערך לאורך גבול העירוב העירוני של העיר בני ברק, השתתפו ציבור מגוון. בסיור הוסבר החשש ההלכתי של עירוב על כביש זה, שיש בו דין של רשות הרבים, עקב היותו משמש את כלל ערי גוש דן, שיש בהם יחד יותר משישים ריבוא. וכן משמש לציר מרכזי לנסיעה מתל אביב אל הערים הרחוקות, ראש העין וכפר סבא וכל ערי הצפון. ומה ההשלכה ההלכתית גם על המדרכה, מה דין הטלטול על הגשר, ועוד.

כמו כן עברנו לאורך צורות הפתח שנעשו לאורך הכביש, ע"י העירוב העירוני של העיר, וחקרנו את הצורות המגוונות והמשונות שאילתרו העוסקים המסורים של העירוב. בעקבות עבודות הרכבת הקלה, חלו שינויים רבים בכביש ובמדרכות, ויש דברים שמתקלקלים כל שבוע מחדש, לכן גם הפתרונות מגוונים, והסיוור היה מעניין מאוד, בהתפרסות על מגוון הלכות, עם הסבר מיוחד ע"י הבודק של מוקד העירוב.

האם בטונדה יכולה לשמש ללחי

במהלך הסיוור היו מקומות שחוט העירוב היה קשור לעמודי עץ התקועים בתוך בטונדה [קובית בטון גדולה], והחוט היה מן הצד של העמוד. המשתתפים שכבר הבינו את היסוד של מלאכת העירוב, שצריך שהחוט יהיה מעל גבי העמוד, נעצרו ושאלו הרי החוט מן הצד של העמוד, ולא מעל גביו.

והתשובה השיבו כבר חלק אחר של המשתתפים, שהבטונדה עצמה נחשבת ללחי. דהיינו כמו שהלחיים הם לוח שגבהו י' טפחים, והוא נחשב כעמוד שעולה עד החוט, והוא כשר כמו עמוד (כמבואר בשו"ע סי' ס"ב ס"א), כך אפשר לומר שהבטונדה היא לחי שעומד מתחת החוט.

אמנם יש בזה חסרון, שא"כ הלחי רחב הרבה יותר מהלחיים הרגילות, והשאלה עד כמה מותר שהלחי יהיה רחב בענין זה כתב המקור חיים (במאמר תיקון עירובין הנדפס בסוף הלכות פסח) שעד ד' אמות נחשב לחי, ואם הוא רחב יותר מד' אמות אינו נחשב לחי. אבל החזו"א חולק על חיסרון זה, ומ"מ כתב שאם הלחי בולט מכנגד החוט ולפנים יותר מד' טפחים, אפשר דהוי פתחי שימאי, וכך נוקטים בעירובי השכונות, לכן בעירוב שכונתי לא משתמשים בבטונדה ללחי במצב כזה, אא"כ עובר על תחילת הבטונדה. משא"כ באופן שהחוט קשור לעמוד שבאמצע הבטונדה, מעמידים לפניו עוד לחי.

בדיקת סוכות בבתי רבים ואברכים

למרות שיש עוד זמן עד שיגיע חג הסוכות, אבל במוקד העירוב כבר מגיעות פניות מרבנים ואברכים שמסתפקים בשיעור גודל הסוכה שבביתם, מחמת גגות של שכנים הגרים בקומות עליונות ובלולים מעל הסוכה, ומבקשים ממוקד העירוב שישלח נציג לבדוק באופן מקצועי באמצעות המכשיר המיוחד של מדידת חוט העירוב, המזהה את המקום המדויק שבו עובר החוט, ולגבי הסוכה ניתן ע"י לזהות ולסמן על הקרקע את המקום המדויק, שבו מסתיים הגג המכסה מעל הסוכה.

אחד מהמקומות היה בביתו של הגאון רבי יעקב אייזנברגר שליט"א, רב קהילת סקווער בבני ברק, בעקבות מרפסת שנבנתה באחת הקומות סמוך לסוכתו. והרב שליט"א ביקש להבין את הטכניקה של המדידה במכשיר, ולראות בעצמו כיצד ניתן למדוד בו.

לימוד כשרות הבטונדה ללחי - בסיור בו זבוטינסקי

הרב שליט"א בבדיקת הסוכה במכשיר

סוכה נוספת נתבקשנו ע"י הגאון רבי אליהו דרייפוס שליט"א, מו"ץ בבני ברק ורב ביהכ"ס איצקוביץ, בענין סוכה קטנה מאוד, שלאחר עשיית המסגרת של הגגון, והפחון למניעת חזירת מי גשמים, לא נשאר בה רוחב 70 ס"מ, והאפשרות היחידה להכשיר אותה, ע"י עשיית צורת הפתח תחת התקרה, שממנה ועד סוף התקרה יהיה פחות מג' טפחים, ואז החלק הקטן הזה שמהצוה"פ ועד סוף התקרה, אינו פוסל את הסוכה, וגם מצטרף שמוותר לאכול ולישון תחתיו. [יש לציין שדעת כמה פוסקים שצריך גם מחיצה ז' טפחים, ולא רק צוה"פ]. הרב ביקש שנבוא ונמדוד ונסמן בדיוק היכן המקום שצריך להעמיד את צורת הפתח או המחיצה, במקום שיהיה פחות מג' טפחים אף לשיעור הגר"ח נאה.

סוכה נוספת בבית של אברך שבנה מרפסת בגג, מעל הסוכה של קומה שלישית, ועשה שהריצפה תתרומם בעזרת שרשרת (מנועלה), אלא שגם אחרי שהריצפה עולה ומתקפלת, היא תופסת מקום, וא"כ זה ממעט מהסוכה שלמטה. דבר זה אירע לנו בכמה מקומות בבדיקת סוכות. ולכן אלו שעושים פתרונות מתקפלים מעל סוכת השכנים, צריכים לקחת בחשבון גם את המקום שהדבר המקופל תופס, על מנת שלא יפגעו בסוכה של הדרים תחתיהם.

למבקשים בדיקת סוכות בימים אלו, אנו מציינים שבדיקת הסוכות תתחיל א"ה מיום א' דסליחות, כ"ב אלול

מדור שואל ומשיב

החל משבוע זה נפתח במה מיוחדת לציבור היקר, שעוסק בעירובין למעשה, או בלימוד ההלכה למעשה, וכדרכה של תורה מתעוררות שאלות טובות, שאין להם מקור בספרי ההלכה, ורוצים להביא אותם אל הציבור שידון בו.

"מוקד העירוב" נטל את הזכות הזו, לקבל את השאלות, ולהגיש אותן לציבור, להיות אבן יסוד ללימוד העירובין בכלל ישראל, ויהי רצון שהדברים יתקבלו בתי המדרשות, ויביאו להרבות תורה והלכה, באופן המעולה של ללמוד על מנת לקיים.

ניתן לשלוח שאלות למערכת, שאלות קצרות בנידונים הנוגעים למעשה.

השואל הרב י' שכונת נוה יעקב - ירושלים.

שאלה. מאברך שהתחיל לעשות שכירות רשות מבעלי הדירות שאינם שומרי שבת. באחת מהדירות בבנין גרה משפחה שאינה שומרת שבת, אלא שברוב הזמן אינם גרים בדירה זו, ורק מידי פעם באים לגור בה. האם צריך לשכור את רשותם, דהיינו האם הם פוסלים את העירוב גם בזמנים שאינם נמצאים, או שאינם אוסרים, כשאינם נמצאים, ובכל זאת צריך לחשוש שמא הם יבואו באמצע שבת. והאם תלוי כמה ימים הם נמצאים בדירה כל פעם, או שמצרפים את כל הימים.

ציונים: עיין במשנ"ב סי' ש"ע ס"ב נ"ג בענין אורח ששכר את הדירה, ובדין בעלי הדירה. ועיין בשו"ע סי' שפ"ד ס"א בדין מומר שרגיל לבוא פחות מל' יום. ועיין בשו"ע סי' שע"א ס"א בדין גוי ומומר שנסע מביתו לשבת, ובדברי הרמ"א והכרעת המשנ"ב לחלק בין נמצא בעיר זו או בעיר אחרת.

השואל הוסיף ושאל אם מתקשר אל בעל הדירה מבקש ממנו שיתן לו כבר עכשיו רשות להניח חפץ בביתו, אלא שכל זמן שהוא לא מגיע לביתו, אינו יכול בפועל להניח את החפץ, אבל בכל זאת הוא כבר קיבל עכשיו את ההסכמה והזכות להניח, האם זה מספיק בשביל להחשב שכירו ולקטיו, או שמא צריך להניח את החפץ בפועל.

ציונים: ראה משנ"ב סי' שפ"ד ס"ק ל"ז, ובחזו"א סי' פ"ב ס"ק ל"ג, ודו"ק היטב האם בקשה שישמור חפץ, דומה לבקשה לקבל מקום להניח חפץ.